

Til lovforslag nr. L 184. Betænkning afgivet af Retsudvalget den 15. maj 2003

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om svangerskabsafbrydelse og lov om sterilisation og kastration

(Fosterreduktion, svangerskabsafbrydelse på privathospitaler og ophævelse af bopælskrav)

[af justitsministeren (Lene Espersen)]

1. Ændringsforslag

Der er af Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget stillet 1 ændringsforslag til lovforslaget. Der er af Kristeligt Folkepartis medlem af udvalget stillet 1 ændringsforslag til lovforslaget.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 12. marts 2003 og var til 1. behandling den 3. april 2003. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Retsudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 3 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring. Dette udkast er den 29. januar 2003 omdelt i udvalget, jf. alm. del – bilag 636. Den 13. marts 2003 sendte justitsministeren de indkomne høringssvar samt et notat herom til udvalget.

Henvendelse

Udvalget har modtaget 1 skriftlig henvendelse fra Det Ethiske Råd. Justitsministeren har over for udvalget kommenteret den skriftlige henvendelse.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 15 spørgsmål til justitsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret. Et af udvalgets spørgsmål og justitsministerens besvarelse heraf er optrykt som bilag til betænkning.

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *mindretal* i udvalget (S, DF og RV) indstiller lovforslag til *vedtagelse* med det af Kristeligt Folkeparti stillede ændringsforslag. Mindretallet vil stemme imod det af SF stillede ændringsforslag.

Socialdemokraterne hilser det velkomment, at der med lovforslaget opnås klare regler for fosterreduktion. Hermed bliver det klart, at både udgangspunkt og det praktiske indgreb er et andet end ved abort. Derfor kan SF's betækningsbidrag undre, idet lovforslaget udtrykkelig fastslår, at fosterreduktion ikke kan komme på tale alene med baggrund i, at flerfoldsgraviditeter medfører økonomiske og praktiske udfordringer, men derimod at indgrebet skal være begrundet sundhedsfagligt af hensyn til fostrene eller moderens tilstand.

Socialdemokraterne kan støtte Kristeligt Folkepartis ændringsforslag, idet det ligger helt i tråd med Folketingets vedtagelse nr. V. 105 af 15. maj 2003, som socialdemokraterne ligeledes støttede. Det er dog væsentligt for socialdemo-

kraterne endnu en gang at understrege, at abort og fosterreduktion er to vidt forskellige ting, og at ændringsforslaget således har størst relevans i forbindelse med aborter.

Dansk Folkeparti finder, at det er nødvendigt med en retlig lovregulering, når der foretages fosterreduktioner, idet der i dag kun eksisterer retningslinjer på området.

Fosterreduktioner bør kun foretages, når det bygger på en lægefaglig begrundelse om indgreb inden 12. svangerskabsuge på baggrund af eventuelle risici for kvindens liv eller helbred. Det samme bør være gældende for fostrene, såfremt det viser sig, at børnene på grund af for tidlige fødsler vil blive født med alvorlige skader eller ikke er levedygtige.

Dansk Folkeparti mener, at der er en god balance mellem den foreslåede retlige lovgivning og de eksisterende retningslinjer fra Sundhedsstyrelsen.

Dansk Folkeparti finder desuden, at tilbuddet om, at private hospitaler og klinikker ved lovens ikrafttrædelse kan indgå på linje med offentlige sygehuse, når der skal foretages svangerskabsafbrydelse inden udløbet af 12. svangerskabsuge, er en hensigtsmæssig udvidelse af tilbuddet til borgerne.

Et *andet mindretal* i udvalget (V og KF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*. Mindretallet vil stemme imod de stillede ændringsforslag.

Venstre og Det Konservative Folkeparti stemmer imod det af Kristeligt Folkeparti stillede ændringsforslag, idet der henvises til justitsministerens besvarelse af spørgsmål 4, jf. L 184 – bilag 9 (optrykt som bilag til betænkningen).

Et *tredje mindretal* i udvalget (SF) indstiller lovforslag til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Uanset om man kan støtte adgangen til at få foretaget fosterreduktion eller ej, finder Socialistisk Folkeparti det af helt afgørende betydning at sikre, at de økonomiske og praktiske problemer forbundet med flerbørnsfødsler ikke får afgørende betydning for de kommende flerbørnsforældres beslutning, når de står over for at skulle afgøre spørgsmålet om, hvorvidt de skal få foretaget fosterreduktion eller ej. Socialistisk Folkeparti finder, at den gældende lovgivning ikke på tilstrækkelig vis støtter familier ved fler-

børnsfødsler. Socialistisk Folkeparti foreslår på denne baggrund, at støtten på dette område forbedres med hensyn til såvel økonomisk som praktisk bistand.

Socialistisk Folkeparti opfordrer for det første regeringen til i starten af næste folketingsår at fremsætte forslag om ændring af børnetilskudsloven, med henblik på at støtten ved flerbørnsfødsler pr. 1. januar 2004 hæves. Efter børnetilskudsloven ydes i dag et særligt flerbørnstilskud fra det offentlige, indtil børnene er 7 år. Flerbørnstilskuddet ydes med 6.646 kr. årligt pr. barn.

Socialistisk Folkeparti opfordrer for det andet regeringen til i starten af næste folketingsår at fremsætte forslag om ændring af serviceloven med henblik på, at der pr. 1. januar 2004 indføres nye regler om kommunernes støtte til praktisk hjælp i forbindelse med flerbørnsfødsler. Efter de gældende bestemmelser i serviceloven vil det forhold, at flerbørnsfamilier i en periode har brug for hjælp i det daglige, typisk ikke i sig selv være tilstrækkeligt til, at kommunerne er forpligtet til at imødekomme en anmodning om praktisk hjælp, og der er ikke i den sociale lovgivning hjemmel til generelt at pålægge kommunerne at yde praktisk bistand i forbindelse med flerbørnsfødsler. Socialistisk Folkeparti foreslår, at der f.eks. indsættes en bestemmelse i serviceloven, som pålægger kommunalbestyrelsen pligt til at tilbyde hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet til personer, som i forbindelse med flerbørnsfødsler midlertidigt har problemer med selv at udføre sådanne opgaver.

Et *fjerde mindretal* i udvalget (EL og KRF) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling. Mindretallet vil stemme for de stillede ændringsforslag.

Kristeligt Folkeparti ønsker som regeringen en retlig regulering af fosterreduktion, men partiet savner en parallel indsats med hensyn til at forebygge, at kvinder overhovedet bliver sat i en situation, hvor de skal træffe beslutning om et indgreb, der i bedste fald fjerner et ønskebarn og i værste fald betyder, at alle fostre dør. Dette kan for eksempel ske ved opsætning af 1 æg i stedet for 3. Det kan også ske ved, at samfundet giver bedre muligheder for støtte til flerlingefamilierne i tiden efter fødslen, hvor de har underskud på såvel tidskonto som bankkonto.

Kristeligt Folkeparti har stillet et ændringsforslag, der skal støtte kvinder, der overvejer provokeret abort eller fosterreduktion, fordi deres foster har fået konstateret en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse. Forslaget er blandt andet stillet på baggrund af Folketingets vedtagelse nr. V 105 om fosterdiagnostik den 15. maj 2003, men er også motiveret af Landsforeningen LEV's hørings svar til lovforslaget. LEV udtrykker stor betænkelighed ved frasortering af fostre med en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse, fordi landsforeningens målgrupper af udviklingshæmmede for det meste opnår en god livskvalitet, hvor lidelse ikke præger dagliglivet. Alligevel bliver der altid givet tilladelse til provokeret abort, hvis fosteret har en kromosomfejl.

4. Ændringsforslag med bemærkninger

Ændringsforslag

Til § 1

Af et *mindretal* (KRF), tiltrådt af et *flertal* (S, DF, SF, RV og EL):

1) Efter nr. 13 indsættes som nyt nummer:

»01. I § 8 indsættes efter stk. 4, som bliver stk. 5, som nyt stykke:

»Stk. 6. Fremsættes der anmodning om svangerskabsafbrydelse begrundet i omstændigheder som nævnt i § 3, stk. 1, nr. 3, eller fosterreduktion begrundet i omstændigheder som nævnt i § 3 a, stk. 3, skal kvinden tilbydes oplysning om muligheden for supplerende oplysning og rådgivning hos relevante handicaporganisationer m.v.«

[Tilbud om oplysning om muligheden for supplerende oplysninger og rådgivning hos relevante handicaporganisationer m.v.]

Af et *mindretal* (SF), tiltrådt af et *mindretal* (EL og KRF):

2) I den under nr. 15 foreslåede affattelse af § 10, stk. 1, udgår ordene »efter udløbet af 12. svangerskabsuge«.

[Forslaget om at tillade private hospitaler og klinikker at foretage svangerskabsafbrydelse, når dette sker inden udløbet af den 12. svangerskabsuge, udgår]

Bemærkninger

Til nr. 1

Folketinget har den 15. maj 2003 vedtaget at styrke samarbejdet med handicaporganisationerne i forbindelse med rådgivning af gravide før og efter fosterdiagnostik (vedtagelse nr. V 105). Ændringsforslaget følger op på denne vedtagelse.

Efter ændringsforslaget vil alle kvinder, der har fået at vide, at de venter et barn med sygdom eller handicap, skulle tilbydes information om relevante handicaporganisationer. Formålet med forslaget er at sikre at kvinder, der venter et barn med en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse, ikke alene får en sundhedsfaglig rådgivning men også bliver opmærksom på organisationer m.v., hvor de har mulighed for at få supplerende information og rådgivning. Mange forældre er bekymrede for, om de kan klare at leve med et handicappet barn, hvilket liv barnet vil få, og om der er gode nok muligheder for at få hjælp fra det offentlige. Sådanne spørgsmål vedrører ikke alene diagnosen og de lægelige vurderinger eller oplysning om lovgivningen. Mange gravide vil derfor kunne føle sig bedre hjulpet til at træffe deres eget – velinformerede – valg vedrørende abort/fosterreduktion eller fødsel, hvis de kan tale med forældre eller andre med førstehåndskendskab til livet med et handicappet barn. Sundhedsstyrelsen har oplyst (svaret på spørgsmål 8, jf. L 184 – bilag 9), at forældre, der venter et handicappet barn altid skal have information om de eksisterende samfundsmæssige støtteforanstaltninger. En sådan oplysning kan give en ren objektiv oplysning om lovgivningens støttemuligheder, men den beskriver ikke, hvordan det opleves i praksis af forældrene til syge eller handicappede børn.

Sundhedsstyrelsen har oplyst (svaret på spørgsmål 4, jf. L 184 – bilag 9), at den pågældende afdeling efter lov om patienters retsstilling har pligt til at give oplysning om patient- og forældreforeninger m.v., i det omfang man har dem, hvis kvinden ønsker oplysning om det. Efter ændringsforslaget skal afdelingerne altid give kvinden tilbud om den information, der er relevant i det enkelte tilfælde. Det er væsentligt, at kvinder ikke selv skal bede om oplysning, da de i forvejen er i en følelsesmæssigt belastet situation, når de har fået at vide, at de venter et

barn med sygdom eller handicap. I den forbindelse skal det understreges, at det ikke er meningen, at kvinden skal have en formel lægelig henvisning til rådgivning hos de pågældende organisationer.

Til nr. 2

I lovforslaget foreslås, at § 10, stk. 1, ændres således, at private hospitaler og klinikker får mulighed for at foretage svangerskabsafbrydelse, når dette sker inden udløbet af den 12. svangerskabsuge.

Med ændringsforslaget foreslås, at denne del af lovforslaget udgår, således at svangerskabsafbrydelse fortsat kun må foretages af læger på amtskommunale, Bornholms Kommunes og Hovedstadens Sygehusfællesskabs sygehuse.

Tjóðveldisflokkurin, Inuit Ataqatigiit og Siumut var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

Inge Dahl-Sørensen (V) Birthe Rønn Hornbech (V) nfm. Karsten Nonbo (V) Freddy Dam (V)

Per Dalgaard (DF) Peter Skaarup (DF) Helge Adam Møller (KF) Lars Barfoed (KF)

Jann Sjørnsen (KRF) Frode Sørensen (S) Lissa Mathiasen (S) Morten Bødskov (S)

Per Kaalund (S) Sandy Brinck (S) Anne Baastrup (SF) fmd. Elisabeth Arnold (RV)

Line Barfod (EL)

Tjóðveldisflokkurin, Inuit Ataqatigiit og Siumut havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	56*	Enhedslisten (EL)	4
Socialdemokratiet (S)	52	Kristeligt Folkeparti (KRF)	4
Dansk Folkeparti (DF)	22	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	16	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	12	Siumut (SIU)	1
Det Radikale Venstre (RV)	9	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	1

* Heraf 1 medlem valgt på Færøerne

Oversigt over bilag vedrørende L 184

Bilagsnr.	Titel
1	Kommenteret høringsoversigt og hørings svar, fra justitsministeren
2	Spm. 1, om adgangen til fosterreduktion giver mulighed for kønssortering, og hvordan det ved lovforslaget er sikret, at der ikke kan foretages kønssortering ved fosterreduktion, til justitsministeren
3	Tidsplan for udvalgets arbejde med lovforslaget.
4	Spm. 2 om mulighed for fosterreduktion i tilfælde af Turners eller Downs syndrom, til justitsministeren Spm. 3 om, hvorledes information/rådgivning ved abort vil ske på de private sygehuse, til justitsministeren
5	Spm. 4 om lovteknisk bistand til ændringsforslag, der giver mulighed for oplysning om patient- og forældreforeninger, til justitsministeren
6	Spm. 5 om frasortering ved fosterreduktion, hvis det forøger levechancerne for det andet foster, til justitsministeren Spm. 6, om par har mulighed for at bestemme, hvor mange æg der skal udtages, hvor mange æg der skal befrugtes, og hvor mange af disse der skal sættes op i livmoderen, til justitsministeren Spm. 7 om afvisning af par, der ønsker kunstig befrugtning, til justitsministeren Spm. 8 om rådgivning til forældre, der venter et handicappet barn, til justitsministeren Spm. 9 om, hvordan man i dag forsøger at begrænse antallet af flerfoldsgraviditeter, til justitsministeren Spm. 10 om yderligere muligheder for at begrænse antallet af flerfoldsgraviditeter, til justitsministeren Spm. 11 om sikring af indlevende og uvildig rådgivning på private hospitaler, til justitsministeren Spm. 12, om kvinder uden bopæl i Danmark får samme ret til rådgivning, til justitsministeren Spm. 13 om tilladelse til provokeret abort eller fosterreduktion ved kromosomfejl, til justitsministeren Spm. 14 om hjælp til familier i anledning af flerbørnsfødsel og i årene derefter, til justitsministeren
7	Udbydende note med Det Etiske Råds anbefaling om opdeling af lov om svangerskabsafbrydelse i to, fra Det Etiske Råd
8	Spm. 15 om kommentar til udbydende note med Det Etiske Råds anbefaling, til justitsministeren
9	Svar på spm. 1, om adgangen til fosterreduktion giver mulighed for kønssortering, og hvordan det ved lovforslaget er sikret, at der ikke kan foretages kønssortering ved fosterreduktion, fra justitsministeren Svar på spm. 2 om mulighed for fosterreduktion i tilfælde af Turners eller Downs syndrom, fra justitsministeren Svar på spm. 3 om, hvorledes information/rådgivning ved abort vil ske på de private sygehuse, fra justitsministeren
181	Udvalgenes betænkninger m.m. (undt. finans- og tillægsbev.lovforslag)

Bilagsnr.	Titel
	Svar på spm. 4 om lovteknisk bistand til ændringsforslag, der giver mulighed for oplysning om patient- og forældreforeninger, fra justitsministeren
	Svar på spm. 5 om frasortering ved fosterreduktion, hvis det forøger levechancerne for det andet foster, fra justitsministeren
	Svar på spm. 6, om par har mulighed for at bestemme, hvor mange æg der skal udtales, hvor mange æg der skal befrugtes, og hvor mange af disse der skal sættes op i livmoderen, fra justitsministeren
	Svar på spm. 7 om afvisning af par, der ønsker kunstig befrugtning, fra justitsministeren
	Svar på spm. 8 om rådgivning til forældre, der venter et handicappet barn, fra justitsministeren
	Svar på spm. 9 om, hvordan man i dag forsøger at begrænse antallet af flerfoldsgraviditeter, fra justitsministeren
	Svar på spm. 10 om yderligere muligheder for at begrænse antallet af flerfoldsgraviditeter, fra justitsministeren
	Svar på spm. 11 om sikring af indlevende og uvildig rådgivning på private hospitaler, fra justitsministeren
	Svar på spm. 12, om kvinder uden bopæl i Danmark får samme ret til rådgivning, fra justitsministeren
	Svar på spm. 13 om tilladelse til provokeret abort eller fosterreduktion ved kromosomfejl, fra justitsministeren
	Svar på spm. 14 om hjælp til familier i anledning af flerbørnsfødsel og i årene derefter, fra justitsministeren
	Svar på spm. 15 om kommentar til uddybende note med Det Etske Råds anbefaling, fra justitsministeren
10	Forventet betækningsafgivelse for lovforslaget
11	1. udkast til betækning
12	2. udkast til betækning

Bilag 2

Et af udvalgets spørgsmål til justitsministeren og dennes besvarelse heraf

Spørgsmål og svar er optrykt efter ønske af V og KF.

Spørgsmål nr. 4:

»Ministeren bedes yde lovteknisk bistand til et ændringsforslag, der skal give en kvinde, der venter et barn med en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse, ret til at blive oplyst om de patient- og forældreforeninger m.v., hvor kvinden kan få supplerende oplysning og rådgivning om barnets lidelse.«

Svar:

Justitsministeriet har forstået spørgsmålet således, at der med et sådant ændringsforslag ønskes at pålægge myndighederne en pligt til at give kvinden oplysning om muligheden for supplerende oplysning og rådgivning hos relevante patient- og forældreforeninger.

Den nærmere udformning af en bestemmelse som den skitserede vil afhænge af, hvilke foreninger m.v. tilbuddet om rådgivning skal omfatte.

Bestemmelsen ville kunne indsættes som stk. 6 i lovens § 8 (der bl.a. vedrører vejledning af kvinder, der ønsker svangerskabsafbrydelse eller fosterreduktion) og ville f.eks. kunne affattes således:

»Stk. 6. Fremsættes der anmodning om svangerskabsafbrydelse begrundet i omstændigheder som nævnt i § 3, stk. 1, nr. 3, eller fosterreduktion begrundet i omstændigheder som nævnt i § 3

a, stk. 3, skal der gives kvinden oplysning om muligheden for supplerende oplysning og rådgivning hos relevante patient- og forældreforeninger m.v.«

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet, som har oplyst følgende:

»Sundhedsstyrelsen oplyser (jf. Lov om patienters retsstilling, § 7 stk. 1), at såfremt en kvinde under den beskrevne forudsætning ønsker oplysning om patient- og forældreforeninger m.v., vil den pågældende afdeling skulle give sådanne oplysninger, i det omfang man har dem. Så vidt Sundhedsstyrelsen er orienteret, er sædvanlig praksis den, at muligheden omtales, men at det er op til kvinden at tage stilling til, om hun ønsker yderligere oplyst. Det er Sundhedsstyrelsens opfattelse, at det ikke vil være hensigtsmæssigt ved lov at forpligte lægerne til at »henvise« alle de pågældende – uanset fremsat ønske herom – til foreninger, der repræsenterer bestemte interesser.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet skal i den forbindelse betone vigtigheden af, at den gravide og hendes partner træffer deres valg på baggrund af en tilstrækkelig kvalificeret og neutral information om den lidelse, det kommende barn måtte have.«

Regeringen kan på denne baggrund ikke støtte et sådant ændringsforslag.